

B en M Notarieel Recht
Vrije Universiteit Amsterdam

© 2024 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2216

Inhoud

Samenvatting	4
Scoretabel	5
Introductie	7
Procedure	7
Panel	8
Informatie over de opleidingen	9
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden	11
Organisatie	11
Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel	11
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	11
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	13
Standaard 3. Toetsing	21
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	24
Eindoordeel	25
Ontwikkelpunten	25
Bijlage 1. Beoogde leerresultaten	27
Bijlage 2. Opleidingscurriculum	29
Bijlage 3. Bezoekprogramma	31
Bijlage 4. Geraadpleegde materialen	33

Samenvatting

Beoogde leerresultaten

De bachelor- en masteropleiding Notarieel Recht aan de VU leiden studenten op tot zelfstandige, kritische reflecterende academici die met een stevige basis in de diverse deelgebieden van het notarieel recht goed zijn voorbereid op de functie van kandidaat-notaris. De opleidingen bereiden daarnaast ook voor op een juridische loopbaan in diverse sectoren van de dienstverlening die betrekking hebben op familierelaties, ondernemen en vastgoed. Het panel stelt vast dat de profilering aansluit bij facultaire en universitaire speerpunten en passend is voor een juridische bachelor- en masteropleiding. Het onderwijsconcept 'Law in Action' komt herkenbaar terug, waarbij de gekozen invulling vooral is gericht op de notariële beroepspraktijk.

Het panel concludeert dat het profiel van de opleidingen op gepaste wijze is vertaald naar beoogde leerresultaten: deze zijn duidelijk van academisch niveau, weerspiegelen de Dublin-descriptoren op respectievelijk bachelor- en masterniveau, en voldoen aan de beroepsvereisten. Wel ziet het panel mogelijkheden om de beoogde leerresultaten aan te scherpen. Het panel waardeert de aandacht voor ethiek en integriteit in de profilering en adviseert om deze aspecten explicieter te formuleren in de beoogde leerresultaten. Verder doet het panel de aanbeveling om (enige mate van) Engels als academische vaardigheid op te nemen in de leerresultaten van in ieder geval de masteropleiding, ook om beter aan te sluiten bij de behoeften van studenten en alumni (zie standaard 2). Bij de masteropleiding raadt het panel aan om te bezien of de eerste leeruitkomst niet te beperkt is geformuleerd voor de verdiepende kennis die de masterstudent in de opleiding opdoet. Het panel is positief over de nauwe contacten met het werkveld, waarbij kerndocenten praktijkervaring hebben en de Raad van Advies het werkveld breed vertegenwoordigt. De opleidingen sluiten zo goed aan bij de verwachtingen van de notariële beroepspraktijk.

Onderwijsleeromgeving

Het panel waardeert het degelijke curriculum van de opleidingen Notarieel Recht dat zich richt op alle relevante rechtsgebieden, evenals bedrijfseconomie, met duidelijke verbindingen naar de praktijk. De invulling van Law in Action heeft vooral de focus op beroepsuitoefening. De programma's dekken alle leerresultaten af en bevatten alle inhoudelijke componenten die nodig zijn om te voldoen aan de eisen van het Besluit voor het notarisambt en, met aanvullende vakken in de bachelor, ook voor het behalen van het civiel effect voor de togaberoepen. De opleidingen bieden studenten aan de hand van praktijklijnen een heldere opbouw en het panel vindt de integratieve benadering in de master sterk uitgewerkt. Keuzevrijheid is beperkt tot de onderwerpkeuze van de scripties en een keuzevak in de masteropleiding, wat het panel begrijpelijk acht gezien de wettelijke vereisten. Door het programma heen komen academische en andere vaardigheden aan bod, wat in de bacheloropleiding is uitgewerkt in een vaardighedenleerlijn, PPI-leerlijn en op termijn een leerlijn Ethiek en Diversiteit. Het panel doet de aanbeveling om de PPI-leerlijn in de bacheloropleiding zodanig uit te bouwen dat zij heldere doelen en opbouw combineert met minder vrijblijvendheid. Dit kan de doorstroom van studenten positief beïnvloeden. Hoewel het panel begrip heeft voor de focus op de Nederlandse context, raadt het aan ook Engelstalige elementen op te nemen, gezien de internationale notariële praktijk waar studenten en alumni mee te maken krijgen. Het panel staat zeer positief tegenover de bachelorpilot Notariële Conflictoplossing als alternatief voor de Pleitoefening en beschouwt het als een waardevolle toevoeging voor studenten om in de bachelorfase een specifiek notariële beroepservaring op te doen. Daarmee past het ook goed bij de gekozen Law in Action-benadering.

Het panel concludeert dat de onderwijsleeromgeving van de beide opleidingen aan de basiskwaliteit voldoet, met een beproefde combinatie van hoorcolleges en werkgroepen, en gespreide inzet van activerend en blended onderwijs. Het voornemen om werkgroepen in het eerste bachelorjaar te verplichten ziet het panel als een passende en gerichte oplossing om deelname te stimuleren. Volgens het panel is de opleiding voldoende studeerbaar dankzij een duidelijke structuur en voldoende studentbegeleiding. Het panel waardeert de inspanningen om de studeerbaarheid te verbeteren, maar erkent dat doorstroomcijfers een aandachtspunt zijn. Het panel doet daarom bij de masteropleiding Notarieel Recht de aanbeveling een gestructureerd masterscriptietraject in te voeren om studievertraging te voorkomen. De docenten voldoen zowel inhoudelijk, didactisch als kwantitatief aan de vereisten en studenten zijn zeer tevreden over hun benaderbaarheid, enthousiasme en ervaring. Het panel beoordeelt de professionalisering van het onderwijspersoneel positief, waarbij de SKO-trajecten bijdragen aan onderwijsinnovatie en -kwaliteit.

Toetsing

Het panel is te spreken over de gedegen vormgeving van toetsing en toetsbeleid in de opleidingen Notarieel Recht. De toetsing is gevarieerd en passend. Het panel is positief over de standaardisering en archivering van toetsen via toetsdossiers en beveelt de opleiding aan erop toe te zien dat dit snel voor alle vakken goed gedaan wordt. Het panel constateert verder dat docenten veel vrijheid hebben in het vormgeven van toetsen, en dat zij ook zelf als eerste aan zet zijn waar het bijvoorbeeld gaat om het aanbrengen van veranderingen in de toetsvorm onder invloed van het gebruik van taalmodellen. Het panel doet de aanbeveling aan de opleiding en de faculteit om hier meer op te sturen. De toetsing van het eindniveau is volgens het panel goed vormgegeven. Het beoordelingsformulier is inzichtelijk, mede dankzij de ruimte voor kwalitatieve feedback en toelichting die het biedt. Het doet de aanbeveling beoordelingscategorieën en de weging van subcriteria nog te herzien in afstemming met andere opleidingen binnen de faculteit. De examencommissie vervult haar borgingsrol en is daarbij proactief. Het panel beveelt de commissie wel aan om vaker formeel overleg te organiseren met de opleidingsdirectie, om te zorgen dat er sprake is van een structureel gesprek over toetskwaliteit.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel concludeert dat de eindwerken Notarieel Recht van degelijke tot zeer degelijke kwaliteit zijn en maatschappelijk relevante onderwerpen behandelen. De meerderheid van de bacheloralumni stroomt door naar de master Notarieel Recht en voelt zich goed voorbereid op de gekozen vervolgstudie. De meeste masteralumni zijn werkzaam als kandidaat-notaris, terwijl sommigen hun carrière voortzetten in juridische adviespraktijken of wetenschappelijk onderzoek. Veel studenten vinden vroegtijdig werk en waarderen de praktijkgerichtheid van de opleiding.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleidingen als volgt:

Bacheloropleiding Notarieel Recht

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

Masteropleiding Notarieel Recht

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

voldoet

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

voldoet

Standaard 3: Toetsing

voldoet

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

voldoet

Algemeen eindoordeel

positief

Em. prof. mr. Tineke Cleiren, voorzitter

Dr. Irene Conradie, secretaris

Datum: 16 juli 2024

Introductie

Procedure

Visitatie

De bachelor- en masteropleiding Notarieel Recht van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) werden op 7, 8 en 9 februari 2024 door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld in het kader van de visitatiegroep Rechtsgeleerdheid 1. Dit cluster bestond uit 33 opleidingen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, Nyenrode Business Universiteit, Universiteit van Amsterdam en Vrije Universiteit Amsterdam. De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. september 2018).

In opdracht van het cluster Rechtsgeleerdheid 1 verzorgde evaluatiebureau Academion de begeleiding van de visitatie. Fiona Schouten trad op als coördinator en secretaris. Ook Irene Conradie, Peter Hildering, Mariette Huisjes en Jessica van Rossum waren secretaris binnen het cluster. Zij zijn door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd.

Vorbereiding

In samenspraak met de instellingen en opleidingen stelde Academion het visitatiepanel samen, rekening houdend met de expertise en onafhankelijkheid van de leden en met de consistentie binnen het cluster. De NVAO stemde op 2 januari 2024 in met de samenstelling van het panel. De coördinator instrueerde de panelvoorzitter over haar rol binnen de visitatie volgens het Profiel van de voorzitter (NVAO 2016).

De contactpersonen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de VU stelden voor het visitatiebezoek een bezoekprogramma op in overleg met de coördinator (zie bijlage 3). De Faculteit der Rechtsgeleerdheid selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarnaast bepaalde de faculteit dat het ontwikkelgesprek plaats zou vinden na afloop van het bezoek. Op basis van dit gesprek werd een apart ontwikkelverslag gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurden de opleidingen Notarieel Recht een lijst van afgestudeerden naar de coördinator; voor de bacheloropleiding Notarieel Recht over de periode januari 2023 tot en met augustus 2023, en voor de masteropleiding Notarieel Recht over de periode september 2022 tot en met augustus 2023. Uit deze lijsten selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de coördinator 15 eindwerken van elke opleiding. Daarbij hielden zij rekening met de spreiding van de eindcijfers en de beoordelaars. Bij de masteropleiding Notarieel Recht is gevraagd naar eindwerken van zowel de voltijd- als deeltijdvariant. De afgelopen zes jaar hebben twee studenten de opleiding in deeltijd gevolgd; één daarvan is gestopt, de ander is nog niet afgestudeerd. Er was daarom geen eindwerk beschikbaar. Voorafgaand aan het bezoek stelden de opleidingen de geselecteerde eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel. Ook zonden de opleidingen het panel hun zelfevaluatierapport en aanvullende stukken toe (zie bijlage 4).

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Kort voor de visitatie hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatierapport, de gelezen eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen. Ook werd het panel geïnformeerd over het van toepassing zijnde beoordelingskader, de werkwijze en de planning van de visitaties en de rapportage.

Bezoek

Tijdens het visitatiebezoek sprak het panel met verschillende opleidingsvertegenwoordigers (zie bijlage 3). Ook bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel beëindigde het visitatiebezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het visitatiebezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin zij de voorlopige indrukken, algemene observaties en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat voor aan de coördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar de faculteit met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de coördinator het naar de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Panel

Bij de clustervisitatie Rechtsgeleerdheid I zijn de volgende panelleden betrokken:

- Em. prof. mr. C.P.M. (Tineke) Cleiren, emeritus hoogleraar Straf- en Strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden (voorzitter);
- Prof. dr. E. (Elisabeth) Alofs, hoofddocent Familie- en Familiaalvermogensrecht aan de Vrije Universiteit Brussel (België);
- Prof. dr. J.N. (Jan) Bouwman, hoogleraar Belastingrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. mr. dr. L.H.J. (Maurice) Adams, hoogleraar Encyclopedie van het Recht aan Tilburg University;
- Prof. dr. M.M.T.A. (Marcel) Brus, hoogleraar Internationaal Publiekrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Em. prof. dr. H.E.G.S. (Hildegard) Schneider, emeritus hoogleraar European Law aan Maastricht University;
- Prof. mr. dr. S.E. (Steven) Bartels, hoogleraar Burgerlijk Recht aan de Radboud Universiteit;
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel, hoogleraar Europees Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. I.J.J. (Irene) Burgers, hoogleraar Internationaal en Europees Belastingrecht, en Economics of Taxation aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. mr. T. (Ton) Liefwaard, hoogleraar Kinderrechten aan de Universiteit Leiden;
- N. (Noor) Kikken BSc., bachelorstudent Fiscaal Recht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (student-lid);
- D. (David) de Wit, bachelorstudent Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- T. (Tuncay) Yazar, masterstudent Staats- en Bestuursrecht, resp. Arbeidsrecht aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- Prof. mr. dr. W.D. (Wilbert) Kolkman, hoogleraar Algemene Rechtswetenschap en Familievermogensrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. I.M. (Martje) Boekema, universitair docent Staats- en Bestuursrecht en Rechtstheorie aan de Universiteit Utrecht (referent);
- Mr. dr. J.M. (Jens) Iverson, universitair docent Internationaal Recht aan de Universiteit Leiden (referent);

- Prof. mr. dr. A.M. (Aline) Klingenberg, hoogleraar Onderwijsinnovatie, Datadelen en Communicatierecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. W.G.M. (Willem) Plessen, emeritus universitair hoofddocent Arbeidsrecht aan de Tilburg University (referent);
- Mr. M.F. (Melita) van der Mersch, partner en advocaat Gezondheidsrecht bij Velink & De Die advocaten (referent);
- Dr. S.F.W. (Steffie) van den Bosch LL.M. MSc., universitair docent Privaat-, Zaken- en Arbeidsrecht aan de Tilburg University (referent);
- Mr. dr. E.G.D. (Emanuel) van Dongen LL.M., universitair hoofddocent Privaatrecht aan de Universiteit Utrecht (referent);
- Prof. dr. S.A.C.M. (Saskia) Lavrijssen, hoogleraar Economic Regulation and Market Governance of Network Industries aan Tilburg University (referent);
- Prof. mr. dr. A.C. (Aart) Hendriks, hoogleraar Gezondheidsrecht aan de Universiteit Leiden (referent);
- Em. prof. mr. D.F.M.M. (Niek) Zaman, emeritus hoogleraar Notarieel Ondernemingsrecht aan de Universiteit Leiden en adviseur bij Loyens & Loeff N.V. (referent);
- Mr. dr. S.N. (Simone) de Valk, universitair docent Arbeidsrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. M.D.J. (Matthijs) van der Wulp, universitair docent Fiscaal Recht en Fiscale Economie aan Tilburg University (referent);
- Mr. dr. W. (Walter) Dijkshoorn, seniorjurist bij de Directie Bestuursrechtspraak van de Raad van State (referent).

Het panel dat de bachelor- en masteropleiding Notarieel Recht aan de Vrije Universiteit Amsterdam beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Em. prof. mr. C.P.M. (Tineke) Cleiren, emeritus hoogleraar Straf- en Strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden (voorzitter);
- Prof. dr. E. (Elisabeth) Alofs, hoofddocent Familie- en Familiaalvermogensrecht aan de Vrije Universiteit Brussel (België);
- Prof. dr. J.N. (Jan) Bouwman, hoogleraar Belastingrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. mr. dr. L.H.J. (Maurice) Adams, hoogleraar Encyclopedie van het Recht aan Tilburg University;
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel, hoogleraar Europees Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- D. (David) de Wit, bachelorstudent Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- Prof. mr. dr. W.D. (Wilbert) Kolkman, hoogleraar Algemene Rechtswetenschap en Familievermogensrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. E.G.D. (Emanuel) van Dongen LL.M., universitair hoofddocent Privaatrecht aan de Universiteit Utrecht (referent);
- Prof. dr. S.A.C.M. (Saskia) Lavrijssen, hoogleraar Economic Regulation and Market Governance of Network Industries aan Tilburg University (referent).

Informatie over de opleidingen

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	Bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	Positief

Naam van de opleiding:	Notarieel Recht
CROHO-nummer:	56828

Niveau van de opleiding: Bachelor
Oriëntatie van de opleiding: Academisch
Aantal studiepunten: 180 EC
Afstudeerrichtingen: -
Locatie: Amsterdam
Variant(en): Voltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 1 november 2024

Naam van de opleiding: Notarieel Recht
CROHO-nummer: 66828
Niveau van de opleiding: Master
Oriëntatie van de opleiding: Academisch
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: -
Locatie: Amsterdam
Variant(en): Voltijd, deeltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 1 november 2024

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Organisatie

De bachelor- en de masteropleiding Notarieel Recht zijn twee van twaalf opleidingen die worden georganiseerd door de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU). Voor beide opleidingen is er een gezamenlijke opleidingsstructuur met een opleidingsdirecteur die wordt ondersteund door een opleidingscoördinator. De opleidingsdirecteur legt functioneel verantwoording af aan de facultair portefeuillehouder Onderwijs en draagt de verantwoordelijkheid voor het curriculum, de kwaliteitszorg van de toetsen, de organisatie van het onderwijs (waaronder de studiegids en studeerbaarheid), en het beheer van de kwaliteitszorgcyclus van de opleidingen (waaronder vak- en curriculumevaluaties, midterm reviews en visitaties). Beide opleidingen vallen onder een faculteitsbrede examencommissie en delen een gezamenlijke opleidingscommissie.

Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel

Bij de vorige beoordeling heeft het visitatiepanel de aanbeveling gedaan om de aandacht voor het executie-, beslag- en faillissementsrecht in het curriculum te versterken. Het huidige panel stelt na bestudering van aanpassingen in het curriculum vast dat de aanbeveling adequaat is opgepakt (zie standaard 2). Ook adviseerde het vorige panel om Engelse taalvaardigheid op te nemen in de eindtermen, het onderwijsconcept Law in Action te concretiseren en verplichte deelname aan werkgroepen te bevorderen. De opvolging van de adviezen wordt meegenomen in de behandeling van standaarden 1 en 2.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De notariële opleidingen aan de VU beogen studenten voor te bereiden op een snel veranderende samenleving vol complexe notariële vraagstukken. Ze richten zich op het ontwikkelen van zelfstandige, kritische en creatieve juristen die met hun kennis van het civiele en fiscale recht in staat zijn om ethische verantwoordelijkheden te dragen en bij te dragen aan oplossingen voor maatschappelijke problemen. De bachelor- en de masteropleiding Notarieel Recht bereiden voor op de functie van kandidaat-notaris en verlenen daarmee toegang tot de notariële beroepsopleiding van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie. Een andere optie voor afgestudeerde notarieel juristen is een carrière als jurist in de zakelijke dienstverlening, zoals het bank- en verzekeringswezen, de vastgoedsector en vermogensplanning. Het onderwijs legt de nadruk op een grondige kennis van de deelgebieden van het notariële recht, een academische vorming, en de bewustwording van de impact van het recht op de samenleving. De opleidingen willen de VU-waarden 'open, persoonlijk en verantwoordelijk' in praktijk brengen met een persoonlijke benadering in kleinschalig werkgroepenonderwijs, waarbij studenten in een veilige omgeving worden aangemoedigd om actief deel te nemen aan discussies.

De faculteit streeft naar verbinding met de samenleving en hanteert het onderwijsconcept 'Law in Action', waarbij een academische, reflectieve en kritische benadering van het recht centraal staat. Het panel constateert dat de gekozen invulling van Law in Action binnen de opleidingen Notarieel Recht zich vooral richt op het recht in de notariële beroepspraktijk; dit maakt Law in Action herkenbaar, ook al verschillen de VU-opleidingen hierin niet heel sterk met andere notariële opleidingen. Het panel concludeert dat de bacheloropleiding een solide juridische basis biedt en de masteropleiding hierop verdiepend en integrerend

voortbouwt met een nadruk op de vastgoedpraktijk, de ondernemingsrechtpraktijk en de familiaalvermogensrechtpraktijk of de vermogensplanning. De beide opleidingen sluiten daarmee volgens het panel goed aan op de eisen van het beroepenveld en bereiden studenten voor op een loopbaan als academisch gevormde en gewetensvolle juristen. Het panel is positief over de wijze waarop ethiek en integriteit onderdeel uitmaken van de profilering en zo bijdragen aan het besef van publieke verantwoordelijkheid.

Beoogde leerresultaten

De visie en profilering zijn concreet uitgewerkt in achttien beoogde leerresultaten voor de bachelor- en vijftien voor de masteropleiding Notarieel Recht (zie bijlage 1). Het panel heeft de inhoud, het niveau en de oriëntatie van de beoogde leerresultaten bestudeerd. In een overzicht per opleiding wordt de relatie gelegd tussen de beoogde leerresultaten en de Dublin-descriptoren op respectievelijk bachelor- en masterniveau. Het panel stelt vast dat de leerresultaten van een passend niveau zijn en voldoende aandacht besteden aan benodigde kennis en vaardigheden. Bepaalde aspecten uit de profilering, zoals aandacht voor de maatschappelijke context (Ba eindterm 2, 7, 14; Ma eindterm c)), ziet het panel duidelijk terug. Ethiek en integriteit worden niet expliciet vermeld en het panel geeft ter overweging mee om dit nadrukkelijker te formuleren.

Bij de vorige beoordeling adviseerde het panel om in de eindtermen te specificeren welke mate van beheersing van het Engels van afgestudeerden wordt verwacht. In de zelfevaluatie gaf het opleidingsmanagement aan het gebruik van Engels niet van meerwaarde te vinden voor een Nederlandstalige opleiding en het niet in te kunnen passen in het curriculum vanwege de strakke kaders die volgen vanuit de wettelijke vereisten. Dit omvat een grondige kennis en begrip van verschillende onderdelen van het burgerlijk recht, het executierecht en het belastingrecht, evenals kennis van en inzicht in het bestuursrecht en bedrijfseconomie, alles relevant voor de notariële praktijkoefening. Daarnaast is schriftelijke uitdrukingsvaardigheid vereist in een onderzoeksprestatie op juridisch gebied, zoals een scriptie. Het panel heeft begrip voor de pragmatische redenen, al meent het dat Engels als academische vaardigheid (in beperkte mate) onderdeel van de opleidingen dient te zijn. Het panel doet de aanbeveling dit alsnog in te voeren, ook vanwege de door studenten en alumni tijdens het visitatiebezoek gecommuniceerde behoefte (zie standaard 2). Bij de masteropleiding viel het panel op dat eindterm a, 'heeft diepgaande en specialistische kennis van en inzicht in minimaal één deelgebied van het notariële recht', vrij beperkt is geformuleerd gezien het feit dat het programma al drie verplichte cursussen – Internationaal privaatrecht, Erf- en schenkbelasting, en Estate planning – op niveau 600 (zeer gespecialiseerde cursus) bevat. Het panel vindt dat de opleiding zich hiermee tekortdoet en raadt aan de formulering van deze leeruitkomst te heroverwegen gezien de verdiepende kennis in meerdere deelgebieden binnen de opleiding.

Verder heeft het panel de beoogde leerresultaten getoetst aan de wettelijke beroepseisen voor het notariaat, zoals genoemd in de Wet op het notarisambt (art. 6, tweede lid, onderdeel a) en uitgewerkt in het Besluit op het notarisambt (art. 2). Bijlage 2 bevat een tabel waarin is uitgewerkt hoe de wettelijke bekwaamheidseisen terugkomen in het curriculum van de bachelor- en masteropleiding. Hoewel dit niet is uitgewerkt in relatie tot de beoogde leerresultaten maar op het niveau van het curriculum, is het voor het panel duidelijk dat de opleidingen met deze beoogde leerresultaten en het curriculum studenten in staat stellen aan de wettelijke beroepseisen te voldoen. De opleidingen Notarieel Recht leiden niet rechtstreeks tot civiel effect voor de togaberoepen, al is dit wel mogelijk in combinatie met een pakket aan aanvullende vakken. Het panel stelt na bestudering van het facultair overzicht over het civiel effect in de juridische opleidingen vast dat het reguliere programma Notarieel Recht met de aanvullende vakken voldoen aan de eisen die worden gesteld vanuit het Convenant civiel effect. Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten van beide opleidingen wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie voldoen aan zowel nationale als internationale eisen.

Werkveld

Het panel constateert dat de opleidingen nauwe contacten onderhouden met het werkveld. De kerndocenten van de opleiding hebben praktijkervaring en kennen de eisen van de beroepspraktijk. De Raad van Advies (RvA) bestaat uit (kandidaat-)notarissen, juridisch adviseurs en academici, en heeft mede via hen contacten met diverse kantoren en relevante sectoren. De RvA adviseert over de aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk en beoordeelt het curriculum en de voorbereiding op het werkveld. De opleidingsdirecteur toetst zijn inzichten in de vormgeving van de opleiding en de behoeften van het werkveld in overleg met de RvA. De RvA adviseert ook over het (eind)niveau en de toetsing, en heeft recentelijk een traject voorgesteld voor zij-instromers in de notariële beroepspraktijk. Het panel is positief over de brede vertegenwoordiging binnen de RvA en waardeert hoe de opleidingen het werkveld betrekken bij de positionering en vormgeving van de beide opleidingen.

Overwegingen

De bachelor- en masteropleiding Notarieel Recht leiden studenten op tot zelfstandige, kritische reflecterende academici die met een stevige basis in de diverse deelgebieden van het notarieel recht goed zijn voorbereid op de functie van kandidaat-notaris. De opleidingen bereiden daarnaast ook voor op een juridische loopbaan in diverse sectoren van de dienstverlening die betrekking hebben op familierelaties, ondernemen en vastgoed. Het panel stelt vast dat de profilering aansluit bij facultaire en universitaire speerpunten en passend is voor een juridische bachelor- en masteropleiding. Het onderwijsconcept 'Law in Action' komt herkenbaar terug, waarbij de gekozen invulling vooral is gericht op de notariële beroepspraktijk.

Het panel concludeert dat het profiel van de opleidingen op gepaste wijze is vertaald naar beoogde leerresultaten: deze zijn duidelijk van academisch niveau, weerspiegelen de Dublin-descriptoren op respectievelijk bachelor- en masterniveau, en voldoen aan de beroepsvereisten. Wel ziet het panel mogelijkheden om de beoogde leerresultaten aan te scherpen. Het panel waardeert de aandacht voor ethiek en integriteit in de profilering en adviseert om deze aspecten explicieter te formuleren in de beoogde leerresultaten. Verder doet het panel de aanbeveling om (enige mate van) Engels als academische vaardigheid op te nemen in de leerresultaten van in ieder geval de masteropleiding, ook om beter aan te sluiten bij de behoeften van studenten en alumni (zie standaard 2). Bij de masteropleiding raadt het panel aan om te bezien of de eerste leeruitkomst niet te beperkt is geformuleerd voor de verdiepende kennis die de masterstudent in de opleiding opdoet. Het panel is positief over de nauwe contacten met het werkveld, waarbij kerndocenten praktijkervaring hebben en de Raad van Advies het werkveld breed vertegenwoordigt. De opleidingen sluiten zo goed aan bij de verwachtingen van de notariële beroepspraktijk.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 1 voldoet.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Curriculum

De Nederlandstalige bacheloropleiding Notarieel Recht (180 EC) is een driejarige voltijdopleiding; de deeltijdvariant wordt per 1 september 2022 niet meer aangeboden. De masteropleiding Notarieel Recht (60 EC) is eveneens Nederlandstalig en biedt zowel een eenjarige voltijdvariant als een deeltijdvariant met een nominale studieduur van twee studiejaar. Hoewel de opleiding een aanzienlijk aantal werkende studenten heeft die langer over de opleiding doen, zijn er nauwelijks deeltijdstudenten. Een op de deeltijdstudent afgestemd apart onderwijsaanbod is daarmee niet haalbaar voor de opleiding. In individuele gevallen kunnen in overleg met de coördinator afspraken worden gemaakt, als de organisatie van het onderwijs of de onderwijsvorm dat toelaat.

Het bachelorprogramma Notarieel Recht overlapt sterk (111 EC in totaal) met de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid (RCH). In deze opzet kan het bachelorprogramma met vier aanvullende vakken voldoen aan de eisen die worden gesteld vanuit het Convenant civiel effect. Het curriculum van de bacheloropleiding Notarieel Recht is verder opgedeeld in drie inhoudelijke praktijklijnen en een vaardighedenlijn, die elk gericht zijn op de familiepraktijk, vastgoedpraktijk en ondernemingspraktijk – de drie gebieden waarin het notariaat actief is. De leerlijn Professionele en Persoonlijke Identiteit heeft als doel studenten te ondersteunen bij de ontwikkeling van een professionele houding en identiteit als toekomstige juridische professionals. Een aparte leerlijn gericht op ethiek en diversiteit is nog in ontwikkeling.

Het curriculum bestaat volledig uit verplichte vakken en is zo ingericht om aan te sluiten bij de beroepseisen vanuit het Besluit op het notarisambt. Zo besteden vakken aandacht aan onderdelen van het burgerlijk recht, executierecht, belastingrecht, bestuursrecht, aan bedrijfseconomie en aan schrijf- en onderzoeksvaardigheden (zie bijlage 2 voor een overzicht van het curriculum). Studenten ronden hun opleiding af met een notariële Bachelorscriptie (6 EC). Het panel waardeert de goed gestructureerde opzet van het bachelorcurriculum, waarmee het programma voldoet aan de beroepseisen, en gericht is op praktijklijnen en vaardigheden die relevant zijn voor het notariaat, terwijl ook de ontwikkeling van een professionele identiteit wordt ondersteund.

De bacheloropleiding zal in september 2024 van start gaan met de pilot Notariële Conflictoplossing als alternatief voor, en mogelijk ter vervanging van, het onderdeel Pleitoefening. Deze pilot is ontwikkeld als reactie op feedback van studenten dat de pleitoefening minder aansluit bij de notariële praktijk. Bij aanvang krijgen studenten de keuze tussen één van beide onderdelen. Studenten die kiezen voor Notariële Conflictoplossing zullen oefenen met het oplossen van conflicten tussen partijen en eindigen met een vaststellingsovereenkomst als uitkomst. Het panel verwelkomt deze praktijkgerichte component in de bacheloropleiding en heeft ook van de studenten enthousiaste reacties vernomen over de geplande pilot.

Het mastercurriculum zet dezelfde drie praktijklijnen uit de bacheloropleiding voort. Daarnaast omvatten de vakken van de masteropleiding Notarieel Recht onderwerpen op het gebied van internationaal privaatrecht en belastingrecht. In de masteropleiding wordt vaak een integratieve benadering gehanteerd, waarbij meerdere praktijklijnen samenkomen in een vak. Het panel vindt dat zo een origineel en sterk programma is opgezet. Het curriculum bestaat uit verplichte vakken en één keuzevak van 6 EC, waarbij studenten kunnen kiezen uit een ruime selectie juridische vakken, en sluit af met een masterscriptie van 12 EC. Het panel heeft vastgesteld dat het programma met deze opbouw voldoet aan de beroepseisen vanuit het Besluit op het notarisambt en aansluit op de eisen rondom verdieping, integratie en internationaal recht die gelden voor het behalen van het civiel effect. Het panel is positief over de opzet van het curriculum, de voortzetting van de praktijklijnen en de integratieve benadering waarbij diverse praktijkgebieden samenkomen.

De eerdere aanbeveling om meer aandacht te besteden in de opleidingen aan het executie-, beslag- en faillissementsrecht is volgens het panel adequaat opgevolgd door integratie in verschillende vakken, waaronder de tweedejaars bachelorvakken Capita selecta notarieel vermogensrecht, Goederenrecht, Burgerlijk proces- en insolventierecht en het derdejaarsvak Verbreding goederenrecht B. Verdere verdieping kan worden gevonden in het keuzevak Goederen- en faillissementsrecht in de masteropleiding.

Het panel waardeert ook dat de opleidingen mogelijkheden bieden voor extra uitdaging. Bachelorstudenten kunnen deelnemen aan het Honours-programma door 30 EC aan extra vakken te volgen verspreid over het tweede en derde jaar, naast hun reguliere bacheloropleiding. Vereisten zijn het behalen van alle eerstejaarsvakken binnen een jaar met een gemiddelde van minimaal 7,5. Vanaf collegejaar 2023-2024 kunnen ambitieuze masterstudenten deelnemen aan de landelijk georganiseerde Topclass Notarieel recht als keuzevak. Deze Topclass bestaat uit zes bijeenkomsten die plaatsvinden op diverse universiteiten en bij de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap. Aanvullend biedt de masteropleiding gemotiveerde en getalenteerde studenten de mogelijkheid de extra-curriculaire, selectieve Research Track (18 EC) te volgen. Hierin wordt juridisch onderzoek op gespecialiseerd niveau onderwezen.

De opleidingen zijn Nederlandstalig. Hoewel de opleidingen Notarieel Recht van mening zijn dat Engelstalig onderwijs niet binnen het curriculum kan worden gerealiseerd vanwege wettelijke vereisten en de focus op het Nederlandstalige notariële vakgebied, is het huidige panel niet volledig overtuigd door deze argumentatie. Het panel ziet het als onderdeel van een academische opleiding om aandacht te besteden aan Engelstalige elementen en is van mening dat de huidige beroepspraktijk dat ook verlangt. Studenten en alumni gaven zelf aan dat zij regelmatig geconfronteerd worden met internationale notariële dossiers. Met de aanbeveling om enige mate van Engels in de eindtermen op te nemen, verwacht het panel dat ook in het curriculum terug te zien. Dit kan op verschillende manieren worden geïntegreerd in het curriculum: een vak in het Engels, het aanbieden van literatuur in het Engels, het laten schrijven van een paper in het Engels, of het integreren van gastdocenten/gastcolleges in het Engels.

Leerlijnen

Naast de praktijklijnen zijn er een aantal leerlijnen die specifieke accenten binnen de bacheloropleiding uitwerken. De vaardighedenleerlijn is ontwikkeld om analytische, probleemoplossende, informatievaardigheden en communicatieve vaardigheden aan te leren, te oefenen en te toetsen. Dit begint met Juridische vaardigheden in het eerste jaar en wordt verder uitgewerkt in vakken zoals Erfrecht I en II, Verbreding goederenrecht A en B, Notariële ambtsuitoefening en Relatievermogensrecht. Studenten oefenen vaardigheden zoals het lezen en kritisch analyseren van juridische bronnen, presenteren, opponeren, deelnemen aan een oefenrechtbank, schrijven van papers en uiteindelijk de notariële bachelorscriptie. Het panel valt op dat in de bacheloropleiding het accent bij de mondelinge vaardigheden vooral ligt op het geven van presentaties, terwijl dit bij de masteropleiding met bijvoorbeeld het cliëntgesprek meer beroepsgericht wordt ingestoken. Het geheel toont een evenwicht tussen academische en professionele vaardigheden.

De bacheloropleiding heeft recent, in navolging van de Criminologie-opleidingen aan dezelfde faculteit, de leerlijn Professionele en Persoonlijke Identiteit (PPI) geïntroduceerd. PPI richt zich op binding creëren tussen studenten onderling en studenten en het onderwijsteam, inzicht bieden in het onderwijsprogramma, de versterking van (studie)vaardigheden, en de voorbereiding op de toekomst. Studenten participeren in groepsbijeenkomsten en individuele coachgesprekken om reflectie op hun studievoortgang te bevorderen en keuzes te maken binnen het onderwijsprogramma, met als doel meer verantwoordelijkheid en eigenaarschap over het leerproces. Het panel erkent dat de theoretische opzet van PPI goed is, passend bij de gewenste zelfstandige studiehouding en maatschappelijke bewustwording, maar dat de uitvoering nog in

ontwikkeling is. Mede vanuit de opleidingscommissie is gevraagd om betere afstemming op de notariële opleiding en meer relevantie voor de eigen context van studenten. Studenten begrijpen niet altijd het doel en nut van PPI, wat de opkomst bij PPI-bijeenkomsten negatief beïnvloedt. De kwaliteit van de begeleiding door docent-coaches en student-mentoren wordt wisselend ervaren; sommige studenten vinden dat de rol van student-mentoren buiten bijeenkomsten onvoldoende uit de verf komt. Het panel adviseert de opleiding om PPI sterker te verankeren in het programma met minder vrijblijvendheid en duidelijke doelen voor docenten en student-mentoren, om zo effectief studenten te activeren en voor te bereiden op hun ontwikkeling na de bacheloropleiding.

Tijdens de visitatie heeft het panel vernomen dat de ontwikkeling van een leerlijn Legal Tech tijdelijk minder prioriteit heeft gekregen, maar dat er wel verkenningen plaatsvinden vanuit een Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO). Het panel waardeert deze verkenning en ziet graag dat via deze route het thema legal tech in het programma wordt opgenomen om studenten bewust te maken van dit actuele onderwerp.

De bacheloropleiding Notarieel Recht is bezig om een leerlijn Ethiek en Diversiteit te ontwikkelen en trekt daarbij voor het gedeelde curriculum op met de bacheloropleiding RCH. Het panel heeft vastgesteld dat ethiek en diversiteit nu ook aan bod komen in vakken als Notariële ambtsuitoefening, Erfrecht, en Relatievermogensrecht, waarin aandacht wordt besteed aan het herkennen van en reflecteren op ethische dilemma's en diversiteit. In de masteropleiding wordt dit voortgezet in vakken zoals Estate Planning, waar studenten een advies uitbrengen in een praktijkcasus, gebaseerd op zowel ethische als maatschappelijke afwegingen. Het panel waardeert dat de opleiding werkt aan een meer prominente integratie van ethiek en diversiteit als doorlopende leerlijn.

Didactisch concept en onderwijsvormen

Beide opleidingen integreren het onderwijsconcept Law in Action in de vorm van gastcolleges, praktijkcasus en maatschappelijke thema's. Vakken als Personen- en familierecht (B1), Goederenrecht (B2) en het mastervak Estate Planning behandelen maatschappelijke thema's als echtscheiding, de (machts)positie van kredietverstrekkers, en belastingontduiking. In vakken als Contractenrecht (B2), Case Studies belastingrecht (B3) en het mastervak Grondgebruikrecht worden complexe praktijkcasus gebruikt. Studenten nemen bij Contractenrecht diverse posities in (rechter, schuldeiser of schuldenaar om de toepassing van het recht in de samenleving te ervaren. Het panel stelt vast dat veel vakbeschrijvingen de integratie van Law in Action expliciet benoemen. Studenten spraken enthousiast over het nabootsen van een cliëntgesprek in het mastervak Estate Planning, en kijken uit naar het pilotvak Notariële Conflictoplossing in de bachelor. Ze hebben behoefte om te ervaren hoe het is om het notarisvak uit te oefenen. Studenten gaven tijdens het bezoek aan dat dit soort praktijkaansluiting hen helpt gemotiveerd te blijven om het gehele opleidingstraject tot notaris te doorlopen, waarbij in de bachelor- en masteropleiding de academische kennis en vaardigheden over notarieel recht, en in de driejarige beroepsopleiding de praktische kennis en vaardigheden centraal staan. Het panel merkt op dat Law in Action binnen de opleidingen voornamelijk is gericht op beroepsuitoefening en duidelijk naar voren komt in de vakken. Hiermee hebben de opleidingen het advies van het vorige panel opgevolgd om Law in Action te concretiseren in de vakken.

Binnen de opleidingen is de combinatie van de onderwijsvormen hoorcollege en werkgroep gebruikelijk in vrijwel alle vakken. De opleidingen besteden ook aandacht aan activerend en blended onderwijs, in lijn met de VU-onderwijsvisie (2021). Met werkvormen zoals kennisclips, peer-feedbackopdrachten, groepsdiscussies en samenwerken aan praktijkcasus worden studenten zowel in werkgroepen als in hoorcolleges gestimuleerd om actief met de leerstof aan de slag te gaan. Een voorbeeld van activerend blended onderwijs is een computerpracticum bij Bedrijfseconomie II (Ba3) waarbij studenten een belastingaangifte invullen.

De meeste vakken zijn gericht op het verwerven van kennis en het toepassen daarvan door middel van juridisch redeneren. Studenten doen een deel van deze kennis op via zelfstudie, in een aantal vakken ondersteund door kennisclips of opgenomen hoorcolleges die zij thuis kunnen bekijken. Voor het leren juridisch analyseren en redeneren is werkgroeponderwijs de belangrijkste onderwijsvorm. Kenmerken van het werkgroeponderwijs zijn kleinschaligheid, laagdrempelig contact tussen de docent en de student, en de actieve participatie van de student. Bij het behandelen van casusvragen staan maatschappelijke relevantie en de kritisch reflectie op literatuur en jurisprudentie centraal. Op deze wijze traint de student een kritische academische houding: door de individuele of collectieve feedback die de docent geeft, leert de student omgaan met casus, jurisprudentie, regelgeving en wetenschappelijke teksten en is de docent een rolmodel voor academische vaardigheden en integriteit.

De opleidingen hebben aangegeven dat studenten Notarieel Recht over het algemeen actief deelnemen aan de notariële werkgroepen, wat door studenten zelf wordt bevestigd. Een door de bacheloropleiding geconstateerd probleem is dat het werkgroeponderwijs van de grotere, gedeelde vakken niet verplicht is, behalve in die werkgroepen waarin toetsing plaatsvindt. De opkomst bij de werkgroepen zonder toetsing is daardoor vrij laag. Het vorige visitatiepanel adviseerde om werkgroepen verplicht te stellen, maar dit werd intern niet breed gedragen vanwege de nadruk op academische zelfstandigheid binnen de opleiding en omdat het probleem niet alle werkgroepen betrof. Momenteel is de bacheloropleiding toch van plan om verplichte werkgroepen in te voeren, in ieder geval in het eerste bachelorjaar. Het panel ziet dat als een passende oplossing en waardeert dat deelname aan de werkgroepen ook met formatief handelen, zoals een bonuspuntenregeling, wordt aangemoedigd.

Studeerbaarheid en studentbegeleiding

De instroom van de bacheloropleiding Notarieel Recht lag voor de coronaperiode (ruim) boven de 100 en bedroeg in 2022 en 2023 jaarlijks ongeveer 100 studenten. Toelating is mogelijk met een vwo-diploma, een afgeronde hbo-propedeuse met certificaat vwo-staatsexamen Nederlands, of equivalent daarvan. Tijdens het eerste jaar maken studenten een taaltoets Nederlands; bij onvoldoende beheersing volgen ze een bijspijkertraject. De masteropleiding heeft een jaarlijkse instroom van rond de 30 studenten. Toegang is rechtstreeks mogelijk met een afgeronde bachelor Notarieel Recht. Voor studenten met een afgeronde bachelor Rechtsgeleerdheid met notarieel traject bepaalt de toelatingscommissie welke aanvullende vakken vereist zijn om aan de wettelijke benoemingsvereisten te voldoen. De toelatingscommissie draagt zorg voor de naleving van de formele toelatingseisen voor zowel de bachelor- als de masteropleiding Notarieel Recht. Het panel is positief gestemd over de lopende landelijke inventarisatie naar de mogelijkheid om een premaster aan te bieden waarmee afgestudeerden HBO-Rechten kunnen instromen in de master Notarieel Recht. Verder stelt het vast dat de opleidingen toelatingseisen hanteren die realistisch zijn met het oog op de beoogde leerresultaten.

Binnen de notariële opleidingen worden studenten begeleid om het curriculum binnen de daarvoor gestelde tijd te doorlopen. In de bachelor is er de genoemde PPI-leerlijn, waar coaches en mentoren studenten snel kunnen bijsturen en wijzen op het bestaan van extra uitdagingen voor ambitieuze studenten, zoals het honoursprogramma. De master begint met een *master kick-off* om studenten informeel kennis te laten maken met elkaar, het programma en de extra-curriculaire mogelijkheden. Verder zijn de volgende facultaire en VU-brede personen voor studentbegeleiding beschikbaar. Studenten kunnen terecht bij de studieadviseurs van de faculteit. De studieadviseurs ondersteunen ook bij praktische zaken rond studeren met een functiebeperking, aanvullend op wat in de OER is vastgelegd en de informatievoorziening van het Infopunt Studeren met een Functiebeperking (SMF) over het studeren aan de VU en de toegankelijkheid van de campus. Vanuit de NPO-middelen is tijdelijk een extra studieadviseur aangesteld die proactief de zogenaamde langstudeerders oproept voor een gesprek en begeleiding. Op universitair niveau is het Student

Wellbeing Point actief en zijn er studentenpsychologen en een student-ombudsman. Ook is er een mentale gezondheidstraining opgezet. De facultaire afdeling Career Services verzorgt begeleiding in het zetten van eerste carrièrestappen naar de beroepspraktijk. Studenten kunnen hier niet alleen terecht voor al hun loopbaanvragen, maar Career Services biedt ook een CV/ sollicitatiebrief-check, een LinkedIn-check, stageadvies, oefensollicitatiegesprekken, loopbaancoaching, en workshops en meet-ups met bedrijven. Via de Career Portal worden vraag van studenten en aanbod van werkgevers voor stages, juridisch relevante bijbanen, vrijwilligerswerk en startersfuncties bij elkaar gebracht. Een gevolgde stage kan in de master voor 6 EC worden opgenomen in de vrije keuzeruimte en bij de bachelor worden vermeld als extra-curriculaire onderwijseenheid (6 EC) op het diplomasupplement. De faculteit en de universiteit faciliteren studeren in het buitenland door middel van VU International Office, al wordt hier vrijwel geen gebruik van gemaakt door notariële studenten vanwege de sterke oriëntatie op de Nederlandse beroepspraktijk.

In de bacheloropleiding Notarieel Recht wordt extra begeleiding geboden voor de eindwerken, namelijk de Pleitoefening (6 EC) en de bachelorscriptie (6 EC). In de Pleitoefening worden studenten begeleid door een team van docenten, gastdocenten, externe trainers en gastrechters. Een docent in het vak fungeert als 'patroon' voor groepjes studenten. De begeleiding van de afstudeerscriptie vindt plaats binnen het vak Bachelorscriptie. Studenten kunnen zich inschrijven voor dit vak nadat ze minimaal 120 EC hebben behaald. Het vak wordt aangeboden in periode 5-6. Tijdens dit vak voeren studenten een eenvoudig rechtswetenschappelijk onderzoek uit en werken dit uit in een scriptie. Notariële studenten kunnen kiezen uit drie van de acht rechtsgebieden: Notarieel Recht, Fiscaal Recht of Privaatrecht. Het vak kent vaste onderwijs-, inlever- en feedbackmomenten. Studenten ontvangen individuele begeleiding van een docent uit de opleiding.

In de masteropleiding Notarieel Recht ontvangen de studenten individuele begeleiding bij het schrijven van de masterscriptie (12 EC). In de online leeromgeving Canvas is de scriptiehandleiding met informatie beschikbaar over het proces, de begeleiding, en de (uniforme) beoordelingscriteria. Nadat de student zich heeft ingeschreven start het scriptietraject in OnStage, het persoonlijke digitale scriptiedossier. Op basis van een eerste onderzoeksopzet en een (optioneel) intakegesprek wijst de scriptiecoördinator een docent van de opleiding als scriptiebegeleider toe. Daarnaast wordt een tweede lezer aangewezen die ook de onderzoeksvraag en de opzet beoordeelt en de eindversie. Tijdens het schrijven voeren de student en de scriptiebegeleider begeleidingsgesprekken en de docent geeft minimaal één keer feedback op een hoofdstuk of een conceptversie.

Ondanks deze voorzieningen zien de beide opleidingen hun doorstroomcijfers, die recent zijn teruggelopen (mogelijk als gevolg van de coronapandemie), als belangrijk aandachtspunt. Bij de bacheloropleiding Notarieel Recht rondt circa 21% van de studenten de studie nominaal af, en 41% doet er tot een jaar langer over (in 2017 lag dit percentage rond 55%). Om het studiesucces te vergroten werkt de bacheloropleiding in samenwerking met het Faculteitsbestuur aan de invoering van een breed pakket aan maatregelen. Hierbij gaat het om de inrichting van specifieke herhalerswerkgroepen, die het mogelijk maakt om gedifferentieerd op de specifieke leerbehoefte van de groep studenten die voor de tweede keer een vak volgt in te spelen; een andere programmering van de hertentamens in B1, zodat stapeling met andere eerste kans-tentamens in een reguliere tentamenweek wordt voorkomen. Veel studenten combineren de bacheloropleidingen Notarieel Recht en RCH, of kiezen ervoor om naast de opleiding Notarieel Recht de benodigde vier extra-curriculaire vakken te volgen om het civiel effect te behalen. De bacheloropleiding probeert de doorstroom te versnellen door voorlichting over het civiel effect en de mogelijkheid om aansluitend aan de bachelor RCH met de minor Fiscaal Recht in één jaar de bacheloropleiding Notarieel Recht af te ronden.

Bij de masteropleiding Notarieel Recht studeert rond de 15% van de studenten nominaal af. Na twee jaar heeft ongeveer 40-45% de masterbul behaald. Studieadviseurs hebben onderzoek gedaan naar langstudeerders. Het blijkt dat zij met name het volgen van een tweede studie, het werken naast de studie en het scriptietraject als reden noemen voor de studievertraging. Om de doorstroom in het scriptietraject te bevorderen is in 2015 een maximale termijn van tien maanden ingevoerd voor het schrijven van de scriptie. Dit beleid heeft helaas nog niet geleid tot een verhoging van het aantal studenten dat nominaal afstudeert, omdat die termijn pas start na goedkeuring van het onderzoeksvoorstel en de studenten vaak daarvoor al vertraging oplopen. Dit jaar is er voor het eerst een scriptiemarkt georganiseerd en de belangstelling daarvoor was groot. Sinds september 2023 draait er een pilot bij de afstudeerrichting Strafrecht bij de masteropleiding RCH voor herinrichting van het masterscriptietraject met meer en strakkere deadlines voor studenten en scriptiebegeleiders. De opleiding volgt de uitkomsten daarvan om bij te sturen op het eigen scriptietraject met mogelijk meer startmomenten en een strakkere structuur.

Het panel kan zich vinden in de begeleiding en informatievoorziening die studenten binnen de opleidingen Notarieel Recht ontvangen. Het heeft waardering voor de activiteiten die de opleidingen ontplooiën om de doorstroom van studenten te verbeteren. Ondanks het verminderde studiesucces constateert het panel dat de opleidingen op zich goed studeerbaar zijn. De bacheloropleiding Notarieel Recht kent een gedoseerde opbouw dankzij het concentrische model, en pakt knelpunten zoals overlappende tentamens proactief aan. Studenten geven aan dat zij de bacheloropleiding goed te doen vinden. Ze voelen zich goed begeleid en gesteund door hun docenten en zijn blij met de studieadviseurs en de vormgeving van het afstudeertraject als vak, met een docent als begeleider. De begeleiding in de Pleitoefening ervaren zij als intensief. Studenten en alumni wezen het panel er bovendien op dat studenten vaak vertraging oplopen door niet-studiegerelateerde keuzes. Zo combineren ze de bacheloropleiding met een tweede bachelor, volgens ze extra vakken of hebben ze een baan naast hun studie. Bij de masteropleiding kan het panel zich vinden in het instroombeleid en vindt het de studiebegeleiding adequaat vormgegeven. Masterstudenten en alumni zijn ook tevreden met de geboden begeleiding en wijzen op vergelijkbare niet-studiegerelateerde redenen voor studievertraging.

Het panel acht de studeerbaarheid van de opleidingen voldoende. Het denkt dat de eerdergenoemde doorontwikkeling van de PPI-leerlijn en de aanpak van vrijblijvendheid hier en in het werkgroeponderwijs tot verbetering van het studiesucces in de bacheloropleiding kunnen leiden. Als studenten tot meer interactie met medestudenten en docenten komen en als zij vaker deelnemen aan op begeleiding gerichte ontwikkelsessies, hebben zij meer structuren en vaardigheden om op terug te vallen gedurende hun studie. Studenten gaven wel aan dat de indeling van het studiejaar op gezette tijden tot verhoogde studiedruk leidt. Elk jaar kent twee korte blokken van drie weken onderwijs en één week toetsing, waardoor een 'pressure cooker' ontstaat die studenten als zwaar ervaren. Dit pakt in het gedeelde eerste jaar nadeliger uit voor de bachelorstudenten Notarieel Recht omdat het enige notariële vak in een kort blok wordt gegeven. Het panel begrijpt dat de opleiding en faculteit aan universiteitsbrede regelingen gebonden zijn. Het adviseert wel de studeerbaarheid van de kortere periodes blijvend te monitoren.

Bij de masteropleiding merkt het panel op dat activiteiten naast de studie, en het combineren van deze master met een andere opleiding, bijdragen aan de lage rendementen. Dit zegt volgens het panel daarom weinig over de feitelijke studeerbaarheid. Wel vindt het panel het aantal langer studerende voltijdstudenten in de master die geen gebruik maken van de deeltijdvariant opvallend. Hoewel de opleiding weinig invloed heeft op de omstandigheden en niet-studiegerelateerde keuzes van studenten, kan ze volgens het panel wel strakker sturen op het masterscriptietraject. Hoewel studenten de vrijheid waarderen kan die leiden tot vrijblijvendheid en zelfs ongelijkheid: studenten die langer over de scriptie doen kunnen die bijschaven en perfectioneren. Volgens het panel is het transparanter en eerlijker om een scriptietraject met duidelijke

deadlines vorm te geven, zoals al gebeurt in de bacheloropleiding. Het adviseert daarom de pilot bij Strafrecht (in de masteropleiding RCH) snel te evalueren en vervolgens een masterscriptietraject in de opleiding Notarieel Recht in te voeren.

Docerend personeel

De notariële vakken van de opleidingen worden verzorgd door een team van tien kerndocenten in notarieel recht, aangevuld met een hoogleraar Notarieel goederenrecht en een bijzonder hoogleraar. Ongeveer de helft van de bachelordocenten en vrijwel alle masterdocenten zijn gepromoveerd. Veel docenten hebben relevante ervaring in de (notariële) rechtspraktijk en in het geven van postacademisch onderwijs, waaronder de notariële beroepsopleiding. Zij werken of hebben gewerkt als notaris, advocaat, rechter/raadsheer(-plaatsvervanger) of in de adviespraktijk. Het team bestaat uit relatief veel docenten met kleinere aanstellingen, waarbij werving van gekwalificeerde en gepromoveerde docenten uitdagend is vanwege marktontwikkelingen. Het opleidingsmanagement richt zich bij de werving van onderwijspersoneel daarom ook op onderzoeksambities en heeft recent twee aanstellingen gedaan waarbij de helft van de tijd aan een promotie wordt besteed. De overige juridische vakken in de bachelor Notarieel Recht worden door docenten van de bachelor RCH verzorgd. Deze gedeelde vakken worden onderwezen door 135 stafleden, waarvan 74 senior stafleden (UD, UHD, of hoogleraar) en 13 promovendi als docent werken. De overige 48 zijn juniordocenten, veelal zonder vast contract en met groter verloop. Het behoud van deze docenten is een aandachtspunt binnen het management en de faculteit.

De opleidingen besteden veel aandacht aan professionalisering. Veel docenten die notariële vakken verzorgen, hebben een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO), drie docenten hebben ook een Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO), en de opleidingscoördinator beschikt over een BKO, Basis Kwalificatie Examinering en Senior Kwalificatie Examinering. Voor alle docenten met een aanstelling vanaf 0,4 fte is het uitgangspunt dat zij de BKO hebben behaald of op korte termijn zullen behalen. Ook worden docenten met kleinere aanstellingen aangemoedigd om de BKO te behalen. Nieuwe docenten die nog niet in het bezit zijn van de BKO krijgen doorgaans snel de mogelijkheid om te starten met de BKO-opleiding, naast de door het VU Centre of Teaching and Learning (CTL) aangeboden Start-to-teach-dag. Docenten kunnen zich verder professionaliseren door cursussen en opleidingen te volgen via het CTL, bijvoorbeeld over de mixed classroom, herontwerp van vakken, bouwen aan onderwijsteams en inzetten van theatervaardigheden in het onderwijs. Alle vakcoördinatoren bezitten minimaal een BKO en masterscriptiebegeleiders verrichten daarnaast ook wetenschappelijk onderzoek.

Het panel stelt vast dat de docenten binnen de notariële opleidingen zowel inhoudelijk, didactisch als kwantitatief aan de vereisten voldoen. Studenten waarderen de benaderbaarheid, het enthousiasme en de combinatie van vakinhoud en praktijkervaring van het docerend personeel. Docenten pakken verbeterpunten uit evaluaties actief op. De prettige sfeer en het persoonlijke karakter, vooral in de master, worden door studenten erg op prijs gesteld. De aansluiting van het onderwijs bij het onderzoek van de docenten is doorgaans sterk, en de connectie met de praktijk versterkt de Law in Action-benadering. De behaalde SKO's dragen positief bij aan de onderwijsinnovatie en -kwaliteit van de opleidingen.

Overwegingen

Het panel waardeert het degelijke curriculum van de opleidingen Notarieel Recht dat zich richt op alle relevante rechtsgebieden, evenals bedrijfseconomie, met duidelijke verbindingen naar de praktijk. De invulling van Law in Action heeft vooral de focus op beroepsuitoefening. De programma's dekken alle leerresultaten af en bevatten alle inhoudelijke componenten die nodig zijn om te voldoen aan de eisen van het Besluit voor het notarisambt en, met aanvullende vakken in de bachelor, ook voor het behalen van het civiel effect voor de togaberoepen. De opleidingen bieden studenten aan de hand van praktijklijnen een

heldere opbouw en het panel vindt de integratieve benadering in de master sterk uitgewerkt. Keuzevrijheid is beperkt tot de onderwerpkeuze van de scripties en een keuzevak in de masteropleiding, wat het panel begrijpelijk acht gezien de wettelijke vereisten. Door het programma heen komen academische en andere vaardigheden aan bod, wat in de bacheloropleiding is uitgewerkt in een vaardighedenleerlijn, PPI-leerlijn en op termijn een leerlijn Ethiek en Diversiteit. Het panel doet de aanbeveling om de PPI-leerlijn in de bacheloropleiding zodanig uit te bouwen dat zij heldere doelen en opbouw combineert met minder vrijblijvendheid. Dit kan de doorstroom van studenten positief beïnvloeden. Hoewel het panel begrip heeft voor de focus op de Nederlandse context, raadt het aan ook Engelstalige elementen op te nemen, gezien de internationale notariële praktijk waar studenten en alumni mee te maken krijgen. Het panel staat zeer positief tegenover de bachelorpilot Notariële Conflictoplossing als alternatief voor de Pleitoefening en beschouwt het als een waardevolle toevoeging voor studenten om in de bachelorfase een specifiek notariële beroepservaring op te doen. Daarmee past het ook goed bij de gekozen Law in Action-benadering.

Het panel concludeert dat de onderwijsleeromgeving van de beide opleidingen aan de basiskwaliteit voldoet, met een beproefde combinatie van hoorcolleges en werkgroepen, en gespreide inzet van activerend en blended onderwijs. Het voornemen om werkgroepen in het eerste bachelorjaar te verplichten ziet het panel als een passende en gerichte oplossing om deelname te stimuleren. Volgens het panel is de opleiding voldoende studeerbaar dankzij een duidelijke structuur en voldoende studentbegeleiding. Het panel waardeert de inspanningen om de studeerbaarheid te verbeteren, maar erkent dat doorstroomcijfers een aandachtspunt zijn. Het panel doet daarom bij de masteropleiding Notarieel Recht de aanbeveling een gestructureerd masterscriptietraject in te voeren om studievertraging te voorkomen. De docenten voldoen zowel inhoudelijk, didactisch als kwantitatief aan de vereisten en studenten zijn zeer tevreden over hun benaderbaarheid, enthousiasme en ervaring. Het panel beoordeelt de professionalisering van het onderwijspersoneel positief, waarbij de SKO-trajecten bijdragen aan onderwijsinnovatie en -kwaliteit.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 2 voldoet.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsbeleid en systeem van toetsing

De toetsing binnen de opleidingen Notarieel Recht sluit aan bij het instellingsbrede toetsbeleid van de VU. Dat is gerelateerd aan de VU Onderwijsvisie (2021) en de VU Toetsvisie (2022) en verwoord in het Handboek Onderwijskwaliteit – VU-toetskader 2019. De nadere invulling hiervan is op facultair niveau vastgesteld in de Nota Toetsbeleid (september 2022). De toetsen moeten volgens deze nota voldoen aan kwaliteitscriteria ten aanzien van begripsvaliditeit, inhoudsvaliditeit, betrouwbaarheid, transparantie of helderheid, bruikbaarheid en effect op het leerproces. De notariële opleidingen hebben een gezamenlijk toetsplan dat de gemaakte keuzes voor de mix van toets- en beoordelingswijzen verantwoordt. Het toetsplan brengt in kaart hoe en wanneer de leerdoelen van de onderwijsseenheden getoetst worden en hoe de leerdoelen aansluiten bij de eindtermen van de opleidingen. Het toetsplan krijgt op vakniveau vertaling in toetsmatrijzen. Deze worden met andere relevante gegevens over een vak in een toetsdossier verzameld en sinds kort gestructureerd centraal in de faculteit opgeslagen. De uitvoering van een nieuw gecentraliseerd systeem van archivering van de stukken in de toetsdossiers is op dit moment nog in ontwikkeling.

De toetsing van de vakken in de bacheloropleiding Notarieel Recht vindt doorgaans plaats door het afnemen van een schriftelijk tentamen aan het einde van de onderwijsperiode. De verschuiving van kennisverwerving in het eerste jaar naar het toepassen van kennis en inzicht in het tweede en derde jaar wordt weerspiegeld in het toenemende gebruik van open vragen en individuele schrijfofdrachten. In de masteropleiding wordt de beoordeling doorgaans uitgevoerd door middel van schriftelijke of mondelinge tentamens, papers of andere schriftelijke stukken, of presentaties. Alle tentamens worden opgesteld door bij het vak betrokken docenten onder leiding van de vakcoördinator, conform het vier-ogenprincipe. Bij het beoordelen van tentamens is het gebruikelijk verticaal na te kijken (elke docent beoordeelt een deel van het werk van elke student). Voor (en zo nodig tijdens) het nakijkproces vindt overleg in het docententeam plaats over het normantwoord en de wijze van beoordelen.

De regels voor de beoordeling van de stage staan in de Stagehandleiding Notarieel Recht. De stagecoördinator bespreekt vooraf de stageopdracht; de begeleiding gedurende de stage vindt plaats door een docent-begeleider van de VU en een begeleider in het bedrijf. De docent-begeleider beoordeelt de stage als voldoende of onvoldoende aan de hand van een stageverslag gemaakt door de student, een schriftelijke stage-beoordeling door de stage-verlenende instantie (die aan een aantal eisen moet voldoen) en een gesprek met de student op basis van het stageverslag.

Taalmodellen en chatboxen zoals ChatGPT hebben de aandacht binnen de faculteit. Op dit moment bepalen docenten zelf hoe zij hun toetsing aanpassen als dit door de recente ontwikkelingen nodig lijkt. Er zijn VU-kaders in de maak voor de inzet van generatieve AI in het onderwijs. De kaders beogen een goede basis te zijn om na te gaan hoe AI kan worden ingezet in het onderwijs en om te bezien waar eventuele knelpunten liggen. Op dit moment wordt er door het VU Centre for Teaching & Learning gewerkt aan een cursus op maat voor de faculteit over de toepassing van AI.

Het panel kan zich goed vinden in de manier waarop toetsing en toetsbeleid in de bachelor- en masteropleiding Notarieel Recht zijn vormgegeven. Het stelt vast dat de toetsing gevarieerd en passend is. Via mechanismen en middelen als het vierogenprincipe, rubrics of antwoordmodellen en de inzet van een toetsplan en toetsmatrijzen garanderen de opleidingen dat de toetsing voldoende inzichtelijk en transparant tot stand komt. Het panel is positief over de standaardisering en archivering van toetsen via toetsdossiers. Dit is nog niet geheel geïmplementeerd in de bacheloropleiding. Het panel moedigt de opleiding aan erop toe te zien dat dit snel voor alle vakken goed gedaan wordt. Het panel constateert verder dat docenten veel vrijheid hebben in het vormgeven van toetsen, en dat zij ook zelf als eerste aan zet zijn waar het bijvoorbeeld gaat om het aanbrengen van veranderingen in de toetsvorm onder invloed van het gebruik van taalmodellen. Het panel adviseert de opleiding en de faculteit om hier meer op te sturen, zodat docenten niet zelf het wiel hoeven uit te vinden en goed weten wat binnen de faculteit acceptabel is.

Beoordeling eindwerken

De bacheloropleiding Notarieel Recht toetst het eindniveau van studenten in de Pleitoefening en de Bachelorscriptie. Bij de Pleitoefening, die specifiek eindtermen 13 en 15 toetst (mondeling presenteren en samenwerken), wordt de student beoordeeld op een in groepsverband geschreven processtuk, een individueel geschreven pleitnota en op het pleiten ter zitting, middels gestandaardiseerde beoordelingsformulieren die via Canvas aan de studenten worden gecommuniceerd. De schriftelijke stukken tellen voor 50% en moeten door de begeleider ('patroon') voldoende zijn beoordeeld om deel te kunnen nemen aan het onderdeel pleiten. Het mondelinge deel, dat ook 50% van het cijfer uitmaakt, wordt ter zitting beoordeeld door de examinerator met input van de 'rechters' in de oefenrechtbank. Het panel

waardeert de zorgvuldige beoordeling van de Pleitoefening en gaat ervan uit dat ook voor de pilot Notariële Conflictoplossing een passende beoordelingssystematiek wordt uitgewerkt.

De beoordeling van bachelor- en masterscripties gebeurt volgens dezelfde procedure met gestandaardiseerde online beoordelingsformulieren met vaste beoordelingscriteria. Deze criteria staan ook in de scriptiehandleiding. De scriptie wordt door (minimaal) twee onafhankelijke examinatoren beoordeeld. De eerste beoordelaar is tevens scriptiebegeleider. De definitieve versie van de scriptie wordt voorgelegd aan een tweede beoordelaar, die zich een onafhankelijk oordeel vormt. Eerste en tweede beoordelaar plegen overleg over de onderbouwing van hun oordelen en het toe te kennen cijfer. Ten behoeve van versterking van de transparantie maken beide beoordelaars afzonderlijk het eigen oordeel op het beoordelingsformulier kenbaar. In geval van een groot verschil van mening over de becijfering van de scriptie (1 punt of meer) is het gebruikelijk dat de scriptiecoördinator een derde beoordelaar aanwijst. Doorgaans leidt dit tot overeenstemming. Zo niet, dan kan de scriptiecoördinator de examencommissie inschakelen om tot een beoordeling te komen. De beoordeling wordt in de regel in een afsluitend gesprek met de student besproken. In dit gesprek licht de scriptiebegeleider aan de hand van een beoordelingsformulier toe hoe de beoordeling tot stand is gekomen.

Het panel is positief over de beoordeling van het eindniveau, die zorgvuldig plaatsvindt. Het stelt vast dat de onafhankelijke beoordeling door twee beoordelaars adequaat is vormgegeven. De examencommissie vereist dat beoordelaars van de masterscripties over ruime wetenschappelijke ervaring beschikken (meestal een afgerond proefschrift). Het beoordelingsformulier bevat relevante criteria en biedt veel ruimte voor toelichting van de gegeven scores en de eindbeoordeling, waardoor doorgaans duidelijk is waarom tot een bepaald cijfer besloten is. Naar aanleiding van de aanbeveling van het vorige visitatiepanel is voor de master RCH een set richtlijnen in de vorm van een *rubric* ontworpen die expliciteert welk beoordelingsniveau en cijfer het best aansluit bij de masterscriptie met een indicatieve weging per onderdeel. Deze opzet heeft de masteropleiding Notarieel Recht overgenomen. Het valt het panel op dat deze verbetering nog niet geldt voor het bachelorscriptieformulier, waar bovendien andere scores worden gehanteerd. De definitie van de verschillende elementen kan volgens het panel bij de bachelor explicieter worden gemaakt zodat het verschil tussen 'goed', 'voldoende', 'matig' en 'onvoldoende' transparanter is. Ook de manier waarop de deelscores tot een eindcijfer leiden, is volgens het panel niet helder, omdat aan de deelcriteria geen expliciete weging wordt toegekend. Het panel doet de aanbeveling om een uniformeringsslag door te voeren binnen de faculteit en met hulp van *best practices* tot een nog transparanter formulier te komen.

Examencommissie

De bachelor- en masteropleiding Notarieel Recht vallen onder een facultaire examencommissie. Deze is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de tentamens. De examencommissie beoordeelt daarom periodiek het door de opleidingen vastgestelde toetsplan om vast te stellen of de door de opleidingen gebruikte toetsvormen adequaat zijn voor het toetsen van de leerdoelen en of (alle) eindtermen van de opleidingen in voldoende mate aansluiten bij die leerdoelen. De resultaten van deze beoordeling worden schriftelijk vastgesteld en toegezonden aan het opleidingsmanagement. De examencommissie controleert ook periodiek de aanwezigheid en volledigheid van de toetsdossiers. De commissie voert jaarlijks overleg met het opleidingsmanagement. Op basis van analyses van toetsdata in het geval van schriftelijke en multiple choice-tentamens gaat de examencommissie waar nodig het gesprek aan met de verantwoordelijke examinatoren.

In toenemende mate worden schriftelijke tentamens digitaal gemaakt in Testvision. Na afronding van de beoordeling van het tentamen geeft dit programma een analyse per toetsitem. Multiple-choice-tentamens (mc-tentamens) worden door de Tentamenservice van de VU-afdeling Onderwijsbeleid en -Advies

geanalyseerd. Ook de uitslag van een mc-tentamen gaat vergezeld van een itemanalyse. De uitkomsten van de analyse worden schriftelijk vastgelegd en met de verantwoordelijke examinatoren besproken.

De examencommissie verzekert zich jaarlijks van de betrouwbaarheid van de beoordeling van scripties door middel van een steekproef uit de scriptiedatabase. Hierbij worden scripties gelezen zonder kennis van het bijbehorende beoordelingsformulier en marginaal beoordeeld aan de hand van criteria zoals probleemstelling, verantwoording, methode, structuur, brongebruik en argumentatie. Het verkregen cijfer wordt vervolgens vergeleken met het cijfer gegeven door de beoordelaars en indien er een verschil van meer dan 1 punt is, wordt het beoordelingsformulier nagekeken voor mogelijke verklaringen. Wanneer een verklaring niet gevonden wordt, zal de examencommissie overleg plegen met de beoordelaar of vakcoördinator met als doel de scriptiebeoordeling te verbeteren.

Het panel stelt vast dat de examencommissie haar borgingstaak naar behoren uitvoert via kwaliteitschecks op vakken en eindwerken. Het sprak met de commissie over haar taakopvatting en praktijk, en concludeerde dat de commissie goed ingebed is in de facultaire kwaliteitszorgsystemen en proactief bijdraagt aan de discussie rondom actuele zaken, zoals taalmodellen. De commissie staakte haar eerste steekproef van toetsdossiers in collegejaar 2022-2023 toen ze constateerde dat de invulling hiervan nog niet op niveau was, en vroeg de opleidingen dit als prioriteit op te pakken. Het panel raadt de commissie wel aan om vaker formeel overleg te organiseren met de opleidingsdirectie, om te zorgen dat er sprake is van een structureel gesprek over toetskwaliteit. Ook adviseert het in de verslaglegging meer inhoudelijk te reflecteren op de bevindingen van de steekproeven. De examencommissie functioneert nu vrij autonoom, en het panel ziet kansen om tot meer afstemming te komen en een vinger aan de pols te houden bij actuele ontwikkelingen in de opleiding.

Overwegingen

Het panel is te spreken over de gedegen vormgeving van toetsing en toetsbeleid in de opleidingen Notarieel Recht. De toetsing is gevarieerd en passend. Het panel is positief over de standaardisering en archivering van toetsen via toetsdossiers en beveelt de opleiding aan erop toe te zien dat dit snel voor alle vakken goed gedaan wordt. Het panel constateert verder dat docenten veel vrijheid hebben in het vormgeven van toetsen, en dat zij ook zelf als eerste aan zet zijn waar het bijvoorbeeld gaat om het aanbrengen van veranderingen in de toetsvorm onder invloed van het gebruik van taalmodellen. Het panel doet de aanbeveling aan de opleiding en de faculteit om hier meer op te sturen. De toetsing van het eindniveau is volgens het panel goed vormgegeven. Het beoordelingsformulier is inzichtelijk, mede dankzij de ruimte voor kwalitatieve feedback en toelichting die het biedt. Het doet de aanbeveling beoordelingscategorieën en de weging van subcriteria nog te herzien in afstemming met andere opleidingen binnen de faculteit. De examencommissie vervult haar borgingsrol en is daarbij proactief. Het panel beveelt de commissie wel aan om vaker formeel overleg te organiseren met de opleidingsdirectie, om te zorgen dat er sprake is van een structureel gesprek over toetskwaliteit.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 3 voldoet.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Kwaliteit van de eindwerken

Het panel heeft vijftien bachelorscripties en vijftien masterscripties Notarieel Recht bestudeerd. Hoewel er geen officiële specialisaties zijn, zorgde het panel ervoor dat de belangrijkste drie deelgebieden (praktijklijnen) vertegenwoordigd waren in de selectie. Binnen de masterscripties waren er de afgelopen zes jaar geen deeltijdschripties beschikbaar; één deeltijdstudent is tussentijds gestopt en een ander heeft de opleiding nog niet afgerond. Het panel constateert dat alle scripties voldoen aan het gewenste niveau. Over het algemeen zijn de scripties van degelijk tot zeer degelijke kwaliteit en behandelen vaak maatschappelijk relevante onderwerpen die aansluiten bij het Law in Action-speerpunt van de faculteit, zoals de notariële zorgplicht, maatschappelijke ondernemingen of het huwelijksvermogen bij internationale huwelijken. Bij zwakkere scripties viel op dat de verantwoording van methoden minder overtuigend was en de gekozen titels weinig pertinent waren. Hierop kunnen de opleidingen mogelijk sterker sturen.

Alumni

Het merendeel van de bacheloralumni stroomt door naar de masteropleiding Notarieel Recht. Alumni die het panel heeft gesproken, gaven aan dat de opleiding hen goed had voorbereid op deze vervolgstap. Ze voelden zich bekwaam om aan hun masteropleiding te beginnen. Alumni van de master Notarieel Recht werken op diverse gebieden binnen het notariële veld, ruim 60% als kandidaat-notaris, maar ook in de juridische (belasting)adviespraktijk of in juridisch-wetenschappelijk onderzoek. Veel studenten vinden al een baan vóór het afstuderen, en enkelen zijn na hun afstuderen actief als promovendus of docent. Studenten ervaren de opleiding als waardevol voor hun werk en waarderen de praktijkgerichtheid positief.

Overwegingen

Het panel concludeert dat de eindwerken Notarieel Recht van degelijke tot zeer degelijke kwaliteit zijn en maatschappelijk relevante onderwerpen behandelen. De meerderheid van de bacheloralumni stroomt door naar de master Notarieel Recht en voelt zich goed voorbereid op de gekozen vervolgstudie. De meeste masteralumni zijn werkzaam als kandidaat-notaris, terwijl sommigen hun carrière voortzetten in juridische adviespraktijken of wetenschappelijk onderzoek. Veel studenten vinden vroegtijdig werk en waarderen de praktijkgerichtheid van de opleiding.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 4 voldoet.

Eindoordeel

Het oordeel van het panel over de bachelor- en de masteropleiding Notarieel Recht is positief.

Ontwikkelpunten

1. Scherp de beoogde leerresultaten aan en neem (enige mate van) Engels als academische vaardigheid op in de beoogde leerresultaten van minimaal de masteropleiding.
2. Bouw de leerlijn Professionele en Persoonlijke Identiteit in de bacheloropleiding Notarieel Recht zodanig uit dat zij heldere doelen en opbouw combineert met minder vrijblijvendheid. Dit kan de doorstroom van studenten positief beïnvloeden.
3. Voer in de masteropleiding een scriptietraject in met duidelijke deadlines.
4. Draag zorg voor de verdere standaardisering en archivering van toetsen via toetsdossiers voor alle vakken.

5. Zorg voor meer sturing vanuit faculteit en opleidingsdirectie bij het vaststellen van toetsvormen en het aanbrengen van veranderingen hierin, bijvoorbeeld als gevolg van de invloed van het gebruik van taalmodellen als ChatGPT. Zorg voor opleidings- en facultaire kaders die docenten bij dergelijke keuzes ondersteunen.
6. Herzie de beoordelingscategorieën (specifiek in de bachelor) en de weging van subcriteria op het beoordelingsformulier van de scriptie in afstemming met andere opleidingen binnen de faculteit.
7. Zorg voor meer frequent formeel overleg tussen examencommissie en opleidingsdirectie, om te zorgen dat er sprake is van een structureel gesprek over toetskwaliteit.

Bijlage 1. Beoogde leerresultaten

Bacheloropleiding Notarieel Recht

De afgestudeerde van de opleiding beschikt over een fundamenteel academisch werk- en denkniveau:

1. De student heeft kennis van en inzicht in de kernleerstukken van het voor de notariële rechtsbeoefening relevante geldende recht (in het bijzonder het Nederlandse privaatrecht, met inbegrip van het erfrecht, het relatievermogensrecht, het goederenrecht, het ondernemingsrecht; het bestuursrecht, het belastingrecht en de wetgeving betreffende het notarisambt), alsmede de systematiek en de samenhang tussen deze deelgebieden van het recht, met inbegrip van recente ontwikkelingen;
2. De student beseft dat het recht zich ontwikkelt en manifesteert in een maatschappelijke context;
3. De student heeft kennis van de grondslagen van het (Nederlandse) recht, rechtshistorische en rechtsfilosofische aspecten en heeft besef van de eigen aard van de notariële rechtsbeoefening.

De afgestudeerde bachelor beschikt over de volgende (juridische) vaardigheden:

Analytische vaardigheden

4. De student is in staat om juridische vraagstukken met gebruikmaking van in de rechtswetenschap gebruikelijke methoden en technieken te analyseren en op te lossen;
5. De student is in staat om juridische, rechtswetenschappelijke en rechtstheoretische teksten en betogen, waaronder jurisprudentie en wetgeving te lezen, begrijpen en analyseren;
6. De student kan kritisch reflecteren op regelgeving, rechtspraak en literatuur, onder meer vanuit rechtshistorisch, rechtsvergelijkend en rechtsfilosofisch perspectief en is in staat om te reflecteren op de grenzen van het vakgebied;
7. De student kan reflecteren op de eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid in de maatschappelijke context waarin het recht functioneert;
8. De student is in staat om juridische argumentatiestructuren te analyseren en op te zetten.

Probleemoplossende vaardigheden

9. De student kan juridisch relevante feiten selecteren uit een feitencomplex;
10. De student kan rechtsregels selecteren die bijdragen aan het oplossen van een juridische casus;
11. De student kan juridische casus oplossen en gebruikt daarbij een systematische aanpak bij het toepassen van rechtsregels op concrete gevallen.

Communicatieve vaardigheden

12. De student kan een (juridisch) betoog schrijven. De tekst is geschreven in een heldere en passende stijl en is geschreven in correct en helder Nederlands;
13. De student kan mondeling een (juridisch) betoog presenteren in correct en helder Nederlands;
14. De student kan een gefundeerde en beargumenteerde positie innemen in een maatschappelijk, juridisch debat;
15. De student kan met anderen samenwerken om een opdracht binnen een voorgeschreven termijn te voltooien.

Informatie- en onderzoeksvaardigheden

16. De student kan op een efficiënte manier juridische bronnen raadplegen en informatie verzamelen uit juridische (digitale) bibliotheken en databestanden, en de waarde, relevantie en kwaliteit van de informatie beoordelen;

17. De student kan op efficiënte wijze relevante ontwikkelingen bijhouden en kennis actualiseren.
18. De student kan zelfstandig een eenvoudig rechtswetenschappelijk onderzoek verrichten, bestaande uit onder meer het formuleren en beantwoorden van een rechtswetenschappelijke onderzoeksvraag, het verantwoorden en systematisch toepassen van een methode en het selecteren en beoordelen van bronnen.

Masteropleiding Notarieel Recht

De afgestudeerde master beschikt over een academisch werk- en denkniveau:

- a. heeft diepgaande en specialistische kennis van en inzicht in minimaal één deelgebied van het notariële recht;
- b. heeft inzicht in de samenhang tussen verschillende onderdelen van het notariële recht.

De afgestudeerde master beschikt over de volgende (juridische) vaardigheden:

Analytische vaardigheden:

- c. de juridische en maatschappelijke aspecten van vraagstukken in hun onderlinge samenhang beoordelen en daarover kritisch nadenken/oordelen;
- d. zich inzicht verschaffen in de problemen die zich bij rechtsvorming op het gekozen deelgebied voordoen en een bijdrage leveren aan oplossing daarvan;
- e. een probleem vanuit verschillende deelgebieden op een integratieve manier benaderen;
- f. literatuur en juridische bronnen diepgaand analyseren en interpreteren en kritisch beschouwen (waar relevant ook op nieuwe rechtsgebieden);
- g. rechtsregels afleiden uit concrete gevallen (inductie).

Probleemoplossende vaardigheden:

- h. complexe casus diepgaand analyseren en interpreteren en zelfstandig juridische oplossingen aanvragen;
- i. complexe juridische problemen onderkennen, analyseren en oplossen.

Onderzoeks- en presentatievaardigheden:

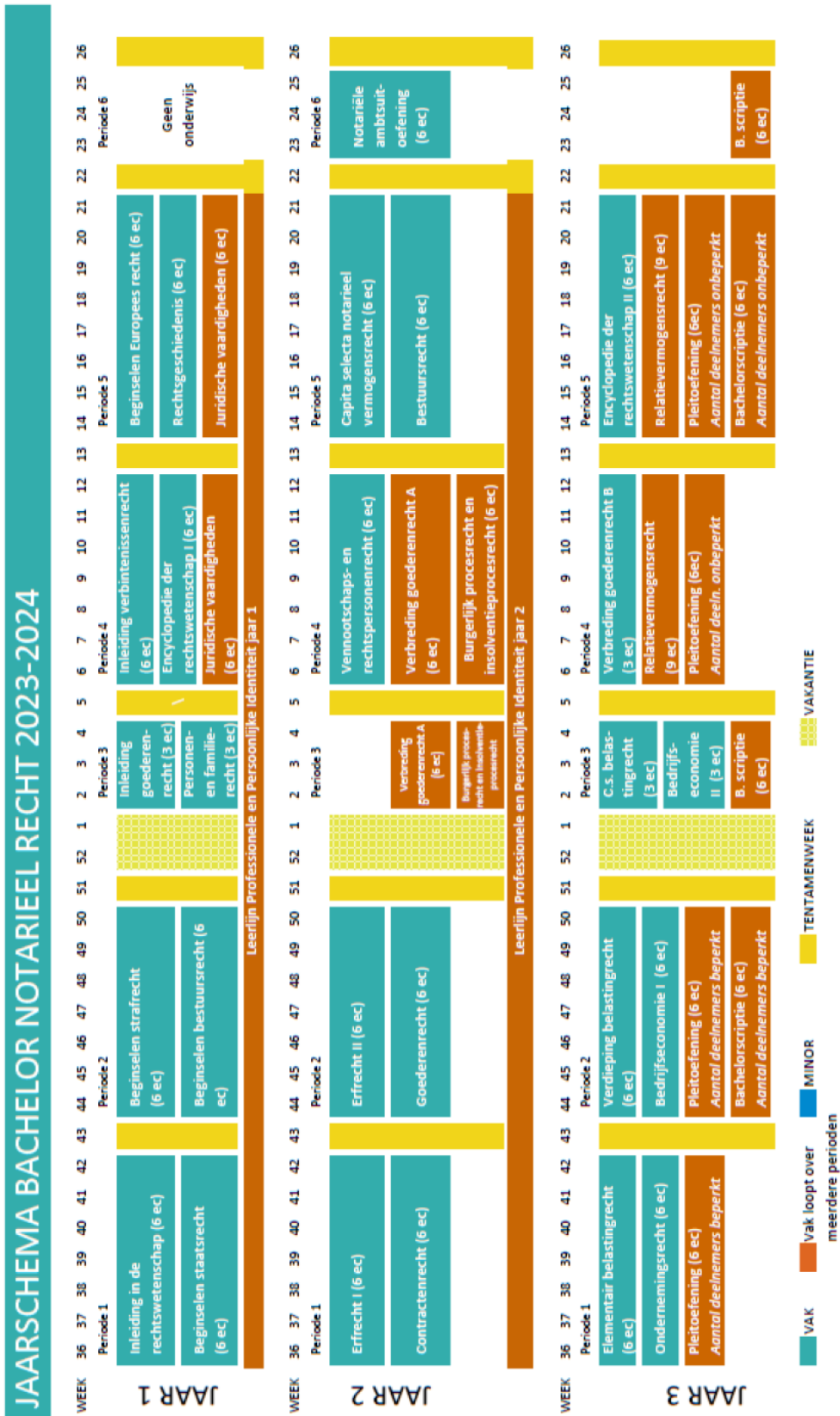
- j. zelfstandig een rechtswetenschappelijk onderzoek op academisch niveau voorbereiden en uitvoeren conform in de rechtswetenschap gebruikte methoden en technieken (probleemstelling formuleren en afbakenen, informatie verzamelen, gegevens interpreteren, conclusies trekken, evalueren en eventueel aanbevelingen en suggesties doen voor verder onderzoek);
- k. schriftelijk presenteren van een wetenschappelijk juridisch betoog;
- l. schriftelijk verslag doen van een rechtswetenschappelijk onderzoek;
- m. met argumenten onderbouwde mening formuleren over een complex juridisch probleem of een nieuwe ontwikkeling;
- n. actief deelnemen aan een wetenschappelijk debat op het deelgebied dat het masterprogramma beslaat.

Algemene vaardigheden, waaronder studievoordigheden:

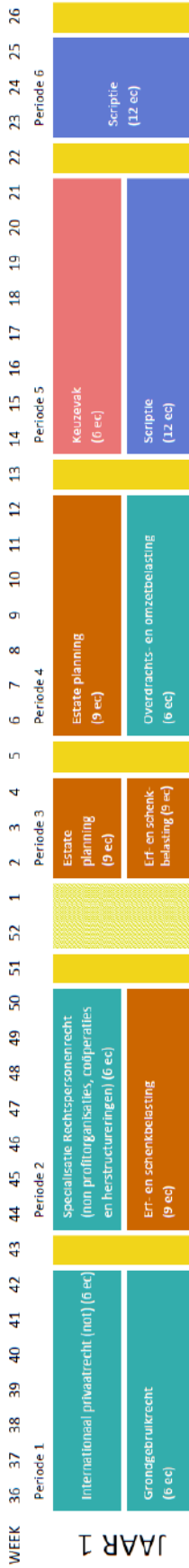
- o. reflecteren op het eigen leerproces en het eigen leerproces sturen en plannen.

Bijlage 2. Opleidingscurriculum

Bacheloropleiding Notarieel Recht

JAARSCHEMA MASTER NOTARIEEL RECHT 2023-2024

Extra-curriculair

- VAK** (green)
- vak loopt over meerdere periodes** (orange)
- TENTAMENWEEK** (yellow)
- VAKANTIE** (yellow with diagonal lines)
- Keuzevak kan het hele jaar door worden gevolgd.** (red)
- Voor een goede spreiding van de studielast wordt periode 5 aangeraden** (blue)

Een scriptietraject duurt meerdere maanden. Start vroeg met je orientatie (P3 of eerder) en neem op tijd contact op met een scriptiebegeleider.

Bijlage 3. Bezoekprogramma

Dag 1: 7 februari 2024

09.00	09.30	Ontvangst en welkom
09.30	10.00	Vooroverleg panel (intern) & open spreekuur
10.00	10.30	Gesprek facultair management
10.30	10.45	Pauze
10.45	11.15	Gesprek opleidingsmanagement B en M Rechtsgeleerdheid
11.15	11.45	Pauze
11.45	12.15	Gesprek studenten & alumni B Rechtsgeleerdheid
12.15	12.45	Gesprek docenten B Rechtsgeleerdheid
12.45	13.45	Lunch
13.45	14.15	Gesprek studenten M Rechtsgeleerdheid
14.15	14.45	Gesprek alumni M Rechtsgeleerdheid
14.45	15.15	Gesprek docenten M Rechtsgeleerdheid
15.15	15.45	Pauze
15.45	16.45	Gesprek examencommissie
16.45	18.00	Opstellen bevindingen B en M Rechtsgeleerdheid (panel intern); mogelijkheid aanvullende vragen management B en M Rechtsgeleerdheid

Dag 2: 8 februari 2024

08.45	09.00	Aankomst panel
09.00	09.30	Gesprek opleidingsmanagement B Law in Society en M LPIS
09.30	09.45	Pauze
09.45	10.15	Gesprek studenten & alumni B Law in Society
10.15	10.45	Gesprek docenten B Law in Society
10.45	11.15	Pauze
11.15	11.45	Gesprek studenten & alumni M LPIS
11.45	12.15	Gesprek docenten M LPIS
12.15	13.15	Lunch
13.15	14.45	Opstellen bevindingen B Law in Society en M LPIS (panel intern)
14.45	15.15	Gesprek opleidingsmanagement B en M Notarieel Recht
15.15	15.45	Pauze
15.45	16.15	Gesprek studenten en alumni B en M Notarieel Recht
16.15	16.45	Gesprek docenten B en M Notarieel Recht
16.45	18.00	Opstellen bevindingen B en M Notarieel Recht (panel intern); mogelijkheid aanvullende vragen management B Law in Society, M LPIS, B en M Notarieel Recht

Dag 3: 9 februari 2024

08.45	09.00	Aankomst panel
09.00	09.30	Gesprek opleidingsmanagement M Fiscaal Recht en M International Business Law
09.30	09.45	Pauze
09.45	10.15	Gesprek studenten en alumni M Fiscaal Recht
10.15	10.45	Gesprek docenten M Fiscaal Recht
10.45	11.15	Pauze
11.15	11.45	Gesprek studenten & alumni M International Business Law

11.45	12.15	Gesprek docenten M International Business Law
12.15	13.15	Lunch
13.15	14.30	Opstellen bevindingen M Fiscaal Recht en M International Business Law (panel intern); mogelijkheid aanvullende vragen management M Fiscaal Recht en M International Business Law
14.30	15.30	Eindgesprek opleidingsmanagement (alle opleidingen)
15.30	16.00	Vorbereiden mondelinge rapportage (panel intern)
16.00	16.30	Mondelinge rapportage

Bijlage 4. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken van de bacheloropleiding Notarieel Recht en 15 eindwerken van de masteropleiding Notarieel Recht bestudeerd (zie standaard 4). De gegevens van de eindwerken zijn op aanvraag beschikbaar bij Academion.

Daarnaast heeft het panel voor en tijdens het bezoek onder andere de volgende materialen geraadpleegd:

- Rapporten vorige visitatie
- Zelfevaluaties en bijlagen
- Regeling voor eindwerken Faculteit der Rechtsgeleerdheid 2022
- Kader kwaliteitszorg RCH 2023
- Jaarverslag Examencommissie Rechtsgeleerdheid 2022-2023
- Jaarverslag Career Services Rechtsgeleerdheid 2022-2023
- Faculteitsreglement 2017
- Facultaire Nota Toetsbeleid 2022
- Domeinspecifiek Referentiekader WO Rechtsgeleerdheid 2015
- Convenant civiel effect 2016
- Vereisten Besluit op het Notarisambt vakken Notarieel Recht VU
- Law in ACTION: Onderwijsvisie Faculteit der Rechtsgeleerdheid 2023
- Civiel effect in de VU-opleidingen 2023-2024 svz november 2023